

Η σημασία του έργου «Ηγεμών» του Ν. Μακιαβέλι

Ορθοδοξία / Ηθική

Αγάπη Παπαδοπούλου, ΜTh

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=178812>]

Ο Μακιαβέλι λειτούργησε στα πλαίσια του γενικότερου πνεύματος της Αναγέννησης που σήμανε την επιστροφή στην κλασική αρχαιότητα, απαλλαγμένη όμως από τη διαμεσολάβηση του χριστιανισμού και υπό την οριστική κατάρρευση του μεσαιωνικού κατασκευάσματος, το οποίο στηριζόταν στον πάπα ως επίγειο αυτοκράτορα. Θεωρούσε μια από τις σημαντικότερες αιτίες των συμφορών της Ιταλίας την πολιτική του παπισμού και την αναζήτηση από τους διάφορους πάπες εξωτερικής βοήθειας και συμμάχων για να πετύχουν τις επιδιώξεις τους[140]. Ο Μακιαβέλι έγραψε το έργο του την περίοδο της κατάρρευσης των πρώιμων αστικών σχέσεων, της ήττας των δημοκρατικών κινημάτων των ιταλικών πόλεων, της επικράτησης σε αυτές των ηγεμονικών δικτατοριών πριν την τελική τους κατάρρευση, των νεόκοπων εξουσιών στις οποίες κυριαρχούσαν μισθοφόροι, τυχοδιώκτες, τραπεζίτες ή έμποροι. Υπήρξε εκφραστής εκείνης της μορφής εξουσίας που ασκούσαν από τους πρίγκιπες και τους καγκελαρίους της εποχής

του και της αδυναμίας μετασχηματισμού τους σε ηγεμόνες ενός ενιαίου ιταλικού κράτους[141].

Υπήρξε εκφραστής μιας μεταβατικής περιόδου έντονης ατομοκεντρικότητας και υποχώρησης των συλλογικών ιδεωδών, κατά τη διάρκεια της οποίας κυριαρχούσαν οι 'τιποτένιοι και τυχοδιώκτες', όπου το κάθε άτομο δεν είχε άλλα ενδιαφέροντα, παρά επικεντρωνόταν στον εαυτό του. Οι άνθρωποι βρίσκονταν σε μια συνεχή κατάσταση πάλης και ανταγωνισμού, που θα μπορούσε να καταλήξει σε αναρχία, αν δεν υπήρχε μια ισχυρή εξουσία για να την εμποδίσει, καθώς και ένας αποτελεσματικός ηγεμόνας. Στο κοινωνικό επίπεδο ο Μακιαβέλι δεν ήταν εκφραστής ούτε των συμφερόντων του λαού, ούτε του παπισμού, αλλά ούτε και της αριστοκρατίας. Αντίθετα, ήταν εκφραστής των μεσαίων και ανώτερων στρωμάτων του εμπορικού και βιοτεχνικού κόσμου των ιταλικών πόλεων και των τυχοδιωκτών ηγεμόνων τους[142].

Η σημασία του έργου 'Ηγεμών' φαίνεται από τις πολλές εκδόσεις που έχουν πραγματοποιηθεί σε παγκόσμιο επίπεδο και είναι δύσκολο να απαριθμηθούν εδώ. Οι ελληνικές εκδόσεις μόνο υπερβαίνουν τις δέκα. Πιο συγκεκριμένα ο 'Ηγεμών' έχει εκδοθεί στις παρακάτω εκδόσεις: α) Μακιαβέλι Ν., Ηγεμόνας, μτφρ Καραχάλιου-Ζωγραφίδου Ζ., Εκδόσεις Βάνιας, Θεσ/νίκη, 1996, β) Machiavelli, Niccolo, Ο Ηγεμόνας, μετάφραση Θεώνη Ταμπάκη, Αθήνα : Ατραπός, 2003, γ) Μακιαβέλι Νικκολό, Ο Ηγεμόνας, εκδόσεις: Introbooks, 2003, δ) Machiavelli, Niccolo, Ο

Ηγεμόνας : Υποθήκες για μελλοντικούς ηγέτες, μετάφραση Διονύσης Βίτσος, Αθήνα : Περίπλους, 2003, ε) Machiavelli, Niccolo, Ο Ηγεμόνας, μετάφραση Λεωνίδα Παυλίδης, Θεσσαλονίκη : Μπίμπης Στερέωμα, 2004, στ) Machiavelli, Niccolo, Ο Ηγεμόνας, μετάφραση Μαρία Κασωτάκη, Αθήνα : Εκδόσεις Πατάκη, 2005, ζ) Machiavelli, Niccolo, Ο Ηγεμόνας, μετάφραση Νίκος Καζαντζάκης, Αθήνα : Εκδόσεις Καζαντζάκη, 2006, η) Machiavelli, Niccolo, Ο Ηγεμόνας, μετάφραση Ηλέκτρα Ανδρεάδη, Αθήνα : Κάκτος, 2006, θ) Machiavelli, Niccolo, Ο Ηγεμόνας, μετάφραση Φώντας Κονδύλης, 1η έκδ., Αθήνα : Δαμιανός, 2007, ι) Machiavelli, Niccolo, Ο Ηγεμόνας : Η τέχνη της εξουσίας, μετάφραση Ελένη Γκαγκάτσιου, Συλλογικό έργο, Αθήνα: Παπασωτηρίου, 2008, ια) Machiavelli, Niccolo, Ο Ηγεμόνας, μετάφραση Ζώζη Ζωγραφίδου - Καραχάλιου, επιμέλεια Γιώργος Ζωγραφίδης, Αθήνα : Ελευθεροτυπία, Βάνιας, 2010, ιβ) Μακιαβέλι Νικκολό, Ο Ηγεμόνας, μτφρ. : Μαρία Κασωτάκη, 24η έκδοση, εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα-Κλασικά κείμενα, 2012 και τέλος ιγ) Μακιαβέλι Νικκολό, Ο Ηγεμόνας, μετάφραση Καζαντζάκης, επιμέλεια Νίκη Π. Σταύρου, Έθνος, Αθήνα, 2014[143].

Στην εργασία αυτή χρησιμοποιήθηκε ως πηγή η 24η έκδοση από τις εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα-Κλασικά κείμενα, 2012, σε μετάφραση της Μαρίας Κασωτάκη. Η επιλογή αυτή έγινε επειδή αυτή η έκδοση είναι αρκετά πρόσφατη, κι έχει λόγο απλό, κατανοητό και σύγχρονο. Η ποικιλία των εκδόσεων του 'Ηγεμόνα' δείχνει πόσο πολύ έχει απασχολήσει αυτό το έργο τους ανθρώπους. Ο Μακιαβέλι, εξάλλου, αποτελεί μία από τις πιο αμφιλεγόμενες προσωπικότητες της δυτικής σκέψης.

(συνεχίζεται)

[140] Βλ. Γιώργος Ρούσης, Το κράτος από τον Μακιαβέλι στον Βέμπερ, εκδόσεις Γκοβόστης, Αθήνα, 1994, σελ. 31.

[141] Βλ. Γιώργος Ρούσης, Το κράτος από τον Μακιαβέλι στον Βέμπερ, ό. π., σελ. 32-33.

[142] Βλ. ό. π., σελ. 33.

[143] Το ενδιαφέρον για το έργο στην Ελλάδα αυξήθηκε ιδιαίτερα στη δεκαετία του 2000

<http://bit.ly/2D1EyX0>